

AN EVALUATION OF THE IMPACT OF THE EDUCATION ON DEVELOPMENT*

Yazar / Author: Prof. Dr. Salih Öztürkⁱ
Selen Çoltuⁱⁱ

Abstract

Country of economic, education is one of the most important elements determining the social and political development level. Education gives individuals the most common form of predicted target directs the individual skills and knowledge to change behavior and is the name of a process of reformats it. Education micro-economic aspects of individual income statement when the macroeconomic terms are one of the most important factors that determine economic development of human capital. In this way, the importance of education of individuals who contribute to the economic and social development are increasing.

Training individuals to social and economic development aspects while the number of people will grow the economy and remains under the influence of the qualifications to give them. In this way it takes into consideration the wishes and expectations of the economy. Thus, individuals are making qualified producers and consumers and contribute to the development of the economy producing quality goods and services. This study examined the relationship of education is considering the impact on the economy expenses incurred in relation to income and education discussed the education and training of the economy in the country's development role has been evaluated.

Key Words: Training Economy, Education Spending, Education Financing.

EĞİTİMİN KALKINMAYA ETKİSİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRMESİ

Özet

Ülkelerin ekonomik, sosyal ve siyasal gelişmişlik düzeylerini belirleyen en önemli yapıtaşlarından biri eğitimidir. Eğitim en genel haliyle bireyleri öngörülen hedefe yönelten bireye bilgi beceri ve davranış değişikliği kazandıran ve onu yeniden biçimlendiren bir sürecin adıdır. Eğitim mikro iktisadi açıdan bireysel geliri ifade ederken makro iktisadi açıdan da ekonomik kalkınmayı belirleyen en önemli beşeri sermaye unsurlarından biridir. Bu sayede bireylerin ekonomik ve sosyal gelişmelerine katkı eden eğitimin önemi giderek artmaktadır.

Eğitim bireylerin sosyal ve ekonomik gelişmelerine yön verirken, yetiştireceği insan sayısını ve onlara kazandıracığı nitelikleri belirlerken ekonominin etkisi altında kalmaktadır. Bu sayede ekonominin istek ve beklentilerini göz önünde bulundurmaktadır. Böylece bireyleri nitelikli üretici ve tüketici haline getirir ve nitelikli mal ve hizmet üreterek ekonominin kalkınmasına katkıda bulunur. Bu çalışmada eğitimin ekonomi ile olan ilişkisi göz önüne alınarak eğitimin ekonomi üzerindeki etkileri tartışılmış eğitime yapılan harcamalar ve eğitimin gelirle olan ilişkileri incelenmiş olup ülke kalkınmasındaki rolü değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim ekonomisi, Eğitim harcamaları, Eğitim finansmanı

* Bu çalışma 26-27 Kasım 2016 tarihlerinde, İstanbul'da düzenlenen International Congress of Management Economy And Policy isimli uluslar arası bilimsel kongrede bildiri olarak sunulmuştur.

ⁱ Namık Kemal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü. salihozturk@nku.edu.tr

ⁱⁱ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Bölümü, Yüksek Lisans. Selencoltu_1907@hotmail.com

1. Giriş

İnsanın içinde bulunduğu çevre sürekli olarak değişmekte ve buna bağlı olarak yeni yaşam alanları oluşmaktadır. İnsanların hayatta kalabilmeleri ve varlıklarını sürdürmeleri bu yeni yaşam koşullarına uyum sağlamaktan geçmektedir. İnsanların çevreye uyum sağlamasının yolu da gerek içgüdüsel gerekse de öğrenilmiş tepkilerde bulunmasına bağlı olmaktadır. Fakat içgüdüsel tepkiler nitelik ve nicelik olarak yeterli düzeyde bulunmamaktadır. İçgüdüsel tepkilerdeki bu yetersizliği öğrenilmiş tepkilerle karşılamaya çalışma zamanla eğitimin ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Eğitim, temelde bireyleri öngörülen hedefe yönelten bireye bilgi beceri ve davranış değişikliği kazandıran bir süreci ifade etmektedir. İnsan gücü kaynağının oluşumuna etki eden toplumların sosyal ve ekonomik gelişmelerinde önemli rol oynayan eğitimin önemi giderek artmaktadır. Bu anlamda bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan toplumsal açık bir sistem olan eğitim nitelikli insan gücünü hazırlayan bir araçtır. Gerek bireylerin gerekse de toplumun huzur ve mutluluğunun sağlanmasında eğitim çok önemli rol oynamaktadır.

Eğitim insana kazandıracığı nitelikleri belirlerken ekonominin istek ve beklentilerini göz önünde bulundurmaktadır. Bu anlamda eğitimle ekonomi arasında doğrudan ve dolaylı etkilerin olduğu açıktır. Bu da bize eğitimle ekonominin iç içe olduğunu kanıtlamaktadır. Alınan eğitimin üretime olan katkısı eğitim ekonomi ilişkilerinde ilk dikkati çeken unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun nedeni nitelikli işgücünün eğitimin temel hedefleri arasında olmasıdır. Üretim ilişkilerinde yaşanan hızlı değişim eğitime daha fazla önem verme bilgi ve gelişmeye daha fazla yatırım yapma ihtiyacını doğurmuştur. Bireylerin varlıklarını sürdürmeleri yoğun rekabet ortamında başarılı olmaları ve değişikliklere ayak uydurmaları bireylerin eğitimine daha çok önem vermelerini gündeme getirmektedir. Buradan hareketle Bireysel gelişmeyi sağlayan eğitim ekonomik ve toplumsal kalkınmanın gerçekleşmesini sağlamıştır.

Bu bağlamda beşeri sermayenin en önemli bileşeni olan eğitimin iyileştirilmesi, bireylerin verimliliklerini artırma, iş bulma şansını ve ücretlerini artırma, işsiz kalma riskini azaltma gibi iş yaşamına ilişkin katkılar sağlamaktadır. Eğitim seviyelerindeki artış özellikle gelişmekte olan ülkelerde işsizlik ve yoksullukla mücadelede en etkili politika aracı olmaktadır. Ülkelerin Ekonomik anlamda gelişme gösterebilmeleri fiziki sermaye yanında beşeri sermayelerinin de geliştirilmesine bağlıdır. Beşeri sermayenin geliştirilmesi de eğitimli ve sağlıklı bir toplumun varlığıyla mümkündür. Beşeri sermayeye yapılan yatırımlar neticesinde ekonomik büyümeye olumlu katkılar sağlanacaktır. Bu da bize fiziki sermayenin önemini yitirdiğini beşeri sermayenin son derece önemli hale geldiğini göstermektedir. Beşeri sermayeye yapılan yatırımlar sayesinde nitelikli işgücü yetiştirmek, kaliteli ve nitelikli eğitim almaktan geçmektedir. Bu anlamda ekonomik kalkınmamızın itici gücünü eğitim şekillendirmektedir.

Bu çalışmada eğitimin ekonomiyle ilişkisi irdelenmiş olup eğitimin ortaya çıkardığı dışsallıklar incelenmiştir. Eğitim harcamalarının GSYİH etkisi araştırılmış olup Türkiye'deki eğitim harcamalarına değinilmiştir. Son olarak Eğitimin gelir dağılımını nasıl etkilediği eğitimin ekonomik büyüme ve kalkınmamızı ne şekilde etkilediği açıklığa kavuşturulmuştur. Çalışmamız sonuç kısmı altında bir değerlendirmeyle son bulmaktadır.

2. Eğitim Ekonomi İlişkisi

Eğitimin toplumsal etkilerinin yanı sıra ekonomik etkilerinin olduğu açıktır. Bu nedenle eğitim ekonomi arasında yakın bir ilişki mevcuttur. Sosyal bir varlık olan insanın en temel amacı hayatta kalabilmek ve varlığını devam ettirmektir. Bu sayede temel ihtiyaçları olan yeme, içme, giyinme, barınma gibi sonsuz ihtiyaçları karşılamakla yükümlüdür. Fakat bunları karşılamak için ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetler sınırlıdır. İnsanlar bunları üretebilmek ve tüketebilmek için fiziksel güç, zihinsel güç, para ve doğal kaynaklara sahip değillerdir. İhtiyaçların sonsuz olduğu buna karşılık gücün sınırlı olması insanları karar ve eylemlerinde rasyonel davranmasına yöneltmiştir. İnsanların bu karar ve eylemlerinde gösterdikleri çaba temelde ekonomiyle ilişkilendirilmiş ve bu sayede iyi bir üretici ve tüketici olabilme gerekliliği ekonominin varlığını ortaya koymuştur (Kızılloluk, 2007: 24).

Günümüzde eğitimin ekonomik, toplumsal ve kültürel kalkınmayı hızlandırdığı bilinmektedir. Bu nedenle ekonomideki verimlilik artışının sağlanması nitelikli işgücünün varlığına bağlıdır. Modern teknolojiye uyum sağlayan bilgi ve yeteneklerle donatılan bireyler ekonomik kalkınmanın gerektirdiği nitelikli iş gücünü oluştururlar ve bu sayede üretim düzeyinin artmasına ekonominin hızla kalkınmasına katkıda bulunurlar. Ekonomik kalkınmayı gerçekleştirirken de bazı fonksiyonları icra ederler. Birinci olarak eğitimin bilimsel ve teknolojik yenilikleri geliştirerek emek verimliliğinin artmasına katkıda bulunduğu görülmekte ve bu sayede üretimin arttığı gözlenmektedir. İkinci olarak da potansiyel yeteneklerin keşfedilmesini ve geliştirilmesini sağlamaktadır. Üçüncü fonksiyonu ise ekonomik büyüme ile bağlantılı olan iş fırsatlarındaki değişmelere uyum sağlamalarıdır. Eğitimin son fonksiyonu olan dördüncü fonksiyonunun üretim için gerekli bilgileri kuşaktan kuşağa aktardığını söylemek olasıdır. Günümüzde gelişmiş ekonomiler ile gelişmekte olan ülkelerdeki ayrımın nedenini eğitim şekillendirmektedir (Öztürk, 2005: 31).

Ülkelerin gelişmişlik seviyelerinin belirlenmesinde fiziki sermaye birikiminin büyüklüğünden ziyade beşeri sermaye faktörünün niteliği de çok büyük önem arz etmektedir. Bu anlamda beşeri sermayenin niteliğini belirleyen değişkenlerin başında eğitim yer almaktadır. Eğitim ülkelerin beşeri sermaye kalitesini arttırdığı gibi iktisadi gelişmeler üzerinde de olumlu gelişmeler sağlamaktadır. Buradan hareketle eğitimin en temel özelliğinin birey, firma ve toplumların geleceğine yatırım yapmasıdır. Bu nedenle eğitim ekonomik ve sosyal yaşamdaki dönüşümlerde, refah düzeyi ve yaşam standartlarının artırılmasında kritik bir rol oynamaktadır. Eğitim ekonomik anlamda büyüme, ulusal rekabet gücü ve verimlilik artışı gibi politika alanlarının merkezinde yer almaktadır (Özsoy, 2009: 73).

Bu bağlamda eğitim; bir yandan bireyleri bilgilendirirken diğer yandan bilgi üretme, anlama, yorumlama yeteneği kazandırmaktadır. Bunu toplumun geneline yaydığımızda insan sermayesine yapılan yatırımları ifade etmektedir. Bu yönüyle diğer yatırımlardan ayrılmaktadır. Eğitim arttıkça da insanların üretkenliği daha da artmaktadır. Bugün uluslararası alanda güçlü ve saygın bir ülke olmamızın temeli de sağlıklı ve istikrarlı gelişme gösteren bir ekonominin var olmasıdır. Bunun için de ihtiyaç duyulan ülke kaynaklarıyla beşeri sermayenin üretim sürecine etkin katılması büyük önem arz etmektedir. Bunun için gerekli altyapı ise, birbirleriyle uyumlu istihdam ve mesleki eğitim politikalarının takip edilmesi ve ekonominin ihtiyaç duyduğu işgücü ihtiyaçlarına paralel işgücünün yetiştirilmesidir. Bu anlamda günümüz gelişmiş ekonomilerin gelişmişlik seviyelerini belirleyen en temel faktörü eğitim hizmetlerine öncelik vermeleridir. Eğitime verilen öncelikleri uygun koşullarda

gerçekleştirdikleri takdirde karşılaşacakları olumlu dışsallıkları artmış olacak ve ekonomileri sağlıklı ve istikrarlı bir dengede ilerleyecektir (Altınışık & Peker, 2012: 3).

3. Eğitimin Ortaya Çıkardığı Dışsallıklar

Ekonomistler, devletin eğitime katkıda bulunmasının ve onu teşvik etmesindeki temel nedenlerden birinin, “eğitimin çeşitli alanlarda ortaya çıkardığı dışsallıkları” olduğunu belirtmektedirler. Birçok araştırmacı ve yazar tarafından tanımlanan eğitim dışsallığı bireyin eğitimi konusunda karar verirken hesaba katmadığı, fakat eğitim sonucunda toplum tarafından elde edilen yararlar olarak tanımlanabilmektedir.

Bu bağlamda eğitim dışsallıkları temelde olumlu ve olumsuz olarak ortaya çıkmaktadır. Eğitimin olumlu dışsallıkları diğer bireylere dönük yararları ve demokratik toplumda yaşamının verdiği hazzı ve buna paralel özgürlükleri buna ilave olarak da düşük suçluluk oranı daha fazla kitap, gazete ve literatürdür. Eğitimin olumsuz dışsallığı ise, eğitim alan bireyin aldığı eğitim sonucunda kendine ve topluma gösterdiği bilinçli veya bilinçsiz davranışları olarak tanımlanabilir. Eğitim dışsallıkları kavramından bahsederken daha çok olumlu olan dışsallıklar ifade edilir (Şimşek, 2001: 240).

Eğitimin dışsal yararları, bireylerin özel yararlarının üzerinde oluşan toplumsal yararlardır. Bu anlamda eğitim kişilere sağladığı özel yararlar yanında topluma da önemli yararlar sağlamaktadır. Eğitim ekonominin sağlıklı bir şekilde işlemesi ve teknolojinin daha kolay yayılması için olumlu dışsallıklar sağlamaktadır. Ekonominin ve işleyen piyasalar eğitim düzeyinin artmasıyla daha sağlıklı ve istikrarlı bir şekilde işleyecektir. Eğitimin en önemli dışsallıklarından biri de demokratik kurumların daha iyi bir şekilde işlemesine olanak tanıyan bilgilendirilmiş bir toplumun var olmasıdır. Yine iyi eğitilmiş toplumlarda suç oranlarının son derece düşük kaldığı gözlenmiştir. Bunun sonucunda iç güvenlik ve adalet harcamalarının azaldığı dikkat çekmiştir. Yoksul kesimin eğitim düzeyi arttıkça gelir düzeyinin de buna paralel arttığı gözlenmiştir. Bu sayede yoksul kesime harcanan transfer harcamalarının da yükü hafifletilmiş olmaktadır. Toplumda eğitilmiş bireylerin sayısı günden güne arttıkça geliri artan bireyler çoğaldıkça yardıma muhtaç kişi sayısı da minimuma inmektedir.

Eğitim dışsallıklarının en önemli faydası kişilerin gelir düzeyini yükseltmesidir. Çünkü her ilave eğitim bireylere emek piyasasında katma değeri yüksek iş bulma imkânı sağlamaktadır. Bu anlamda eğitim sadece kişilerin sürekli gelirini belirlemekten ziyade yaşam standartlarını da ciddi şekilde etkilemektedir. Özellikle zorunlu eğitimin ücretsiz verilmesi, gelir düzeyi düşük kimselerin burs ve kredi imkânlarından yararlanmalarına fırsat vermiştir. Yoksul kesimlerin çocuklarının da toplumda yükselme olanağı elde etmesi gelirin adil paylaşımının önünü açmıştır. Bu bağlamda ülkelerin ekonomik gelişmelerini tamamlayabilmeleri için en çok vurgulanması gerekenlerin başında verimlilik artışı gelmektedir. Ekonominin temel kaynağı olan verimlilik artışının verimliliği ve kişisel geliri arttırdığı temel kabul görmüştür. Ekonomik kalkınmayı derinden etkileyen verimlilik sayesinde bir ülkenin gelir dağılımı, ücretler ve maliyetler üzerinde somut ilişkiler kurularak üretim düzeyi ve rekabet güçlü hale getirilmektedir. Buna ilave olarak istihdam olanaklarının geliştirilmesi ve işsizliğin önlenmesi büyük önem arz etmektedir. Ülkelerin ekonomik kalkınmalarını gerçekleştirebilmelerinin bir diğer rolünü de teknoloji yaratma ve bu teknolojileri ekonomik ve toplumsal faydalara dönüştürme başarısı üstlenmektedir. Buna bağlı olarak ülkeler eğitime verdikleri önem sayesinde hızlı teknolojiler

kullanarak üretimde verimlilik artışı sağladıklarından yüksek ekonomik kalkınma hızına ulaşmışlardır (Öztürk, 2005: 38).

4. EĞİTİM HARCAMALARI Ve GSYİH İÇERİSİNDEKİ PAYI

Eğitim iktisadi açıdan ele alındığında temelde toplumun yaratıcı gücünü ortaya koyan eğitimin verimliliğini arttıran ve kalkınmanın gerçekleşmesi için yeterli sayı ve kalitede işgücü sağlayan bireylerin yeteneklerine göre iş ve meslek edinmelerine imkân tanıyan etkili araç olarak tanımlanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında sosyal harcamalar grubu içinde en fazla payın eğitim harcamaları olduğu görülmektedir. Buradan hareketle sosyal harcamaların yaklaşık olarak %70-75'inin eğitim harcamalarına ayrıldığı söylenmektedir. Günümüzde mal ve hizmet üretiminde yaşanan hızlı değişimler eğitime duyulan ihtiyacı arttırmış bu da bilginin ve gelişmenin önemini daha da arttırarak daha fazla yatırım yapma fırsatını ön plana çıkarmıştır. Bu anlamda insana yapılan yatırımın etkin verimli kullanılması rekabet üstünlüğünün temel sebebi olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda eğitim harcamalarını kısa dönemde tüketim harcaması uzun dönemde ise yatırım harcaması olarak değerlendirmek mümkündür (Akçacı, 2013: 69).

Eğitim harcamaları eğitim hizmetlerini gerçekleştirmek amacıyla eğitim hizmetlerinin nitel ve nicel olarak genişletmek için kamu ve özel kesimce yapılan harcamalar toplamını ifade etmektedir. Bir ülkenin kalkınmasıyla eğitimin doğru yönlü bir ilişkiye sahip olduğu aşikârdır. Bu bağlamda eğitim genel anlamda yatırımı ifade etmekle birlikte ilerideki beşeri sermayeden yararlanma amacıyla bireylere yapılan yatırım harcamalarıdır. Bireylerin eğitim seviyeleri arttıkça ülkelerin gelişmişlik seviyeleri artış göstereceğinden eğitime ayrılan kaynaklarda aynı paralellikte artmaktadır. Ülkelerin gelişmişlik seviyeleri incelendiğinde eğitim harcamalarının değiştiği gözlenmektedir. Bir ülke ne kadar gelişmişse eğitim harcamalarının payının da aynı paralellikte arttığını söylenebilir.

Tablo 1: Toplam Eğitim Harcamalarının GSYİH İçindeki Payı (%)

ÜLKELER	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Almanya	4,4	4,5	4,7	4,7	4,6	4,5	4,4	4,4	4,5	5,0	5,0	4,9
Avusturya	5,6	5,7	5,6	5,5	5,4	5,4	5,4	5,3	5,4	6,0	5,9	5,8
Belçika	:	5,9	6,0	6,0	5,9	5,9	5,9	6,0	6,4	6,5	6,5	6,5
Danimarka	8,2	8,4	8,4	8,3	8,4	8,3	7,9	7,8	7,6	8,7	8,8	8,7
Finlandiya	6,0	6,0	6,2	6,4	6,4	6,3	6,1	5,9	6,1	6,8	6,8	6,7
Fransa	6,0	5,9	5,9	5,9	5,8	5,6	5,6	5,6	5,6	5,8	5,8	5,6
Hollanda	4,5	5,0	5,3	5,9	5,4	5,4	5,4	5,2	5,1	5,1	5,9	5,9
İngiltere	4,9	5,5	5,4	5,6	5,3	5,0	5,4	5,3	5,4	5,4	6,1	5,9
İrlanda	4,2	4,2	4,2	4,3	4,6	4,7	4,7	4,8	5,6	6,5	6,4	6,1
İspanya	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,3	4,6	5,0	4,9	4,8
İsveç	7,3	7,0	7,3	7,2	7,0	6,8	6,7	6,6	6,7	7,2	6,9	6,8
İtalya	4,4	4,8	4,6	4,7	4,5	4,4	4,6	4,2	4,5	4,7	4,5	4,2
Lüksemburg	:	3,7	3,7	3,7	3,8	3,7	3,4	3,1	:	:	:	:
Portekiz	5,4	5,3	5,3	5,3	5,1	5,2	5,0	5,1	4,8	5,7	5,6	5,2
Yunanistan	3,7	3,5	3,5	3,5	3,8	4,0	:	:	:	:	:	:
Lihtenştayn	:	:	2,9	2,4	2,4	2,2	2,0	1,9	2,0	:	2,6	2,5
ABD	4,9	5,5	5,4	5,6	5,3	5,0	5,4	5,3	5,4	5,4	5,3	5,1
Japonya	3,8	3,6	3,6	3,6	3,5	3,4	5,4	5,3	5,4	5,4	3,8	3,7
Türkiye	2,9	3,9	4,0	3,4	4,0	4,3	4,2	4,7	3,2	3,8	:	4,0
AB Ort	4,9	4,9	5,1	5,1	5,0	5,0	5,0	4,9	5,0	5,4	5,4	5,2

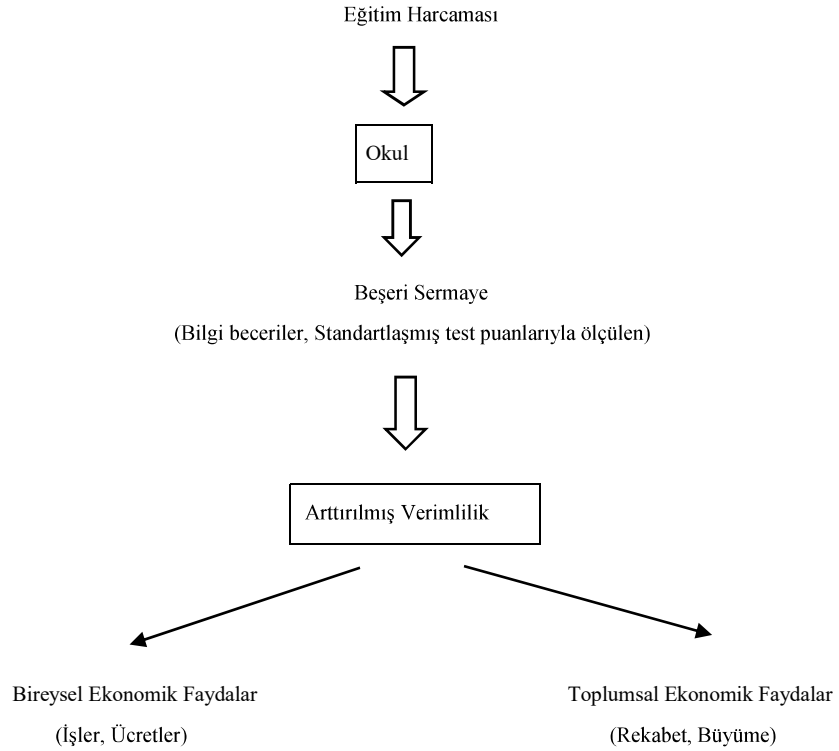
Kaynak: <http://ec.europa.eu/eurostat>

Yukarıdaki tablo 2000-2011 yılları arasındaki eğitim harcamalarının ülke bazında GSMH içindeki paylarını göstermektedir. Tablodan anlaşılacağı üzere ülkelerin eğitim harcamalarının GSMH içindeki payının oranı %5-6 oranında değişiklik gösterdiği görülmektedir. Gelişmekte olan Türkiye'nin oranının ise %4 civarında seyrettiği gözlenmektedir. Buradan hareketle Danimarka ve İsveç gibi yüksek gelirli ülkeler eğitim harcamalarına daha fazla pay ayırırken İtalya ve Yunanistan gibi IMF yardımı ve AB destekleriyle ayakta kalan ülkelerin ise eğitime ayırdıkları payın azaldığı görülmektedir. Türkiye'nin ise 2007 yılı itibariyle eğitim harcamalarına verdiği önem artmıştır. Fakat 2008 yılı itibariyle eğitim harcamalarında tekrar düşüş yaşanmıştır. Bunun nedeni ise 2008 yılı küresel krizinin etkilerinin ülke geneline yayılması şeklinde değerlendirilebilir. Bu da dünyada yaşanan deflasyonist bunalımlar nedeniyle ekonomileri daraltmıştır. Bunun sonucunda AB ile yapılan ihracatımızın payı düşmüştür ve Türkiye'nin GSMH düşüş yaşanmasına neden olmuştur.

Türkiye, OECD ülkeleri arasında eğitimin finansmanı için en az kaynak ayıran bir ülke konumundadır. Bu anlamda Türkiye'de eğitim harcamalarının GSYİH ya oranı OECD ortalamasının yarısını oluşturmaktadır. Buradan hareketle eğitim kurumlarına yapılan kamusal harcamaların GSYH ya oranı Türkiye de 2,7 iken OECD ortalamasının ise 5,7 olduğu görülmektedir. OECD ülkeleri arasında da kamusal harcamaların GSYH'ya oranlarında dengesizlikler olduğu görülmektedir. Danimarka ve İsveç'te bu oranın %7 olduğu görülürken Romanya da ise bu ülkelerin yarısı yani %3,5 katı olduğu görülmektedir. Yine ilköğretimden yükseköğretime geçişte öğrenci başına yapılan yıllık kamusal harcama ortalaması Türkiye'de 1614\$ iken OECD ülkelerinde 7840\$'dır. Bu da bize öğrenci başına yapılan harcamaların Türkiye ile OECD ülkeleri arasında ciddi farklılıklar olduğunu kanıtlamıştır (Arabacı, 2011: 111).

Türkiye'de eğitim için yapılan kamu harcamalarının OECD ülkelerinin gerisinde kaldığı açıktır. Bu anlamda yükseköğretim ile temel eğitim finansmanında kullanılan kamu harcamalarında görülen dengesizliğin çözümlenmesi gereklidir. Bu dengesizliğin çözülmesi için meslek liselerine işlerlik kazandırıp ara eleman ihtiyacının giderilmesi gerekli görülmektedir. Bu sayede yükseköğretime olan talep azalacak, böylelikle temel eğitimle yükseköğretim arasında kamu harcamalarının dengesizliğinin az da olsa giderilmesi sağlanmış olacaktır. Son yıllarda eğitim kaynaklarına devlet daha fazla bütçe ayırsa da bu artışın sürekli olması daha fazla önem arz etmektedir. Bu amaçla Türkiye milli gelir olarak diğer ülkelerle kıyaslandığında milli gelir seviyesi düşük düzeyde kalmaktadır. Gelişmiş ülkelerin genç nüfusuyla karşılaştırıldığında Türkiye'nin genç nüfusunun oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Genç nüfusun daha iyi şartlarda eğitim alması da eğitim harcamalarının arttırılıp eğitime yönelik yatırımların sürekliliğinin sağlanmasıyla mümkün olmaktadır. (Akça, 2012: 101).

Gelişmiş ülkeler düzeyine ulaşmak için geliştirmekte olan ülkelerin ülke düzeyinde arttırılması ve niteliklerinin yaygınlaştırılması söz konusudur. Bu nedenle eğitim harcamalarının yapılması için finans kaynak probleminin halledilmesi gereklidir. Finans problemleri halledilmeden eğitimin yaygın hale gelmesi ve kalitesinin arttırılması mümkün görünmemektedir. Bu sayede istenilen düzeyde eğitim seviyesine ulaşmakta beşeri sermaye yatırımlarına daha fazla yatırım yapmaktan geçmektedir.

Şekil 1: Eğitim Harcaması ve Ekonomik Büyüme İlişkisi

Kaynak: Eriçok, Recep Emre & Yılancı, Veli (2013). "Eğitim Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Sınır Testi Yaklaşımı" Bilgi Ekonomisi ve Yönetim Dergisi Cilt. VIII Sayı.1 s.89 2013.

Yukarıdaki şekil eğitim harcamaları ve ekonomik büyüme ilişkisini ortaya koymaktadır. Bu nedenle eğitim harcaması kapsamında yapılan her okul yatırımı bilgi ve beceriyle standartlaşmış test puanıyla ölçülen beşeri sermayeye yapılacak olumlu yatırımları ifade etmektedir. Bu durum bir yandan toplumun verimliliğinin artmasına yardımcı olurken diğer yandan bireysel ekonomik faydaların ve toplumsal ekonomik faydaların ortaya çıkmasına yardımcı olmakta ve ciddi katkılar sağlamaktadır. Bir ülkenin eğitimdeki başarısı ekonomik büyümede aktif rol oynayan beşeri sermaye faktörüdür. Nasıl ki ekonomik büyüme reel GSYİH'daki sürekli bir artışı ifade ediyorsa eğitimde büyüme sağlanması için de eğitime yapılan yatırımların sürekli olması gerekmektedir. Bu sayede eğitimin GSYİH içindeki payı artmış olacak ve ülke ekonomimiz bundan olumlu şekilde etkilenecektir.

5. Eğitimin Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkileri

Gelir dağılımı kavramı tarihsel süreç içerisinde sosyal adaletin sağlanması amacıyla toplumlar arası barışın sağlanması ve motivasyonun artırılması açısından son derece önemli hale gelmiştir. Bu anlamda gelir dağılımına etki eden pek çok ekonomik ve sosyal faktörler söz konusudur. Buradan hareketle bireylerin üretim ilişkilerindeki rolü, gelir seviyeleri ve sosyal yaşam koşullarını belirleme açısından eğitim kavramı gelir dağılımıyla yakın ilişki içerisinde. Eğitimin gelir dağılımı ilişkisi çok eskilere dayanmakla birlikte ilk olarak 1980'li yıllarda bilgi iletişim teknolojilerindeki devrim sayılabilecek gelişmelerin yaşandığı dönemde ortaya çıkmıştır. Yaşanan küreselleşmeyle

birlikte ulusal üretimin aksine uluslararası üretim zincirlerinin kurulması, teknolojik gelişme ve uzmanlaşmanın artmasıyla eğitimin niteliklerinde değişimler gözlenmiştir. Bu da eğitimin ekonomik değerine ve gelir dağılımıyla olan ilişkisine yeni anlamlar yüklemiştir (Palaz & Şenergin & Öksüzler, 2013: 121).

Bu bağlamda eğitimin gelir dağılımı üzerinde dolaylı etkileri olduğu gibi doğrudan etkilerinin olduğu da açıktır. Buradan hareketle bir ülkenin eğitim seviyesi, eğitim yatırımları, özel okullarının varlığı, eğitimin eşit bir şekilde dağılıp dağılmadığı ve eğitimin kalitesi gibi faktörler gelir dağılımını eğitimle ilgili etkileyen faktörler arasındadır. Adı geçen faktörlerin yapılan analizlere ve alınan eğitimin işgücüne uygunluğuna göre değişiklikler gösterdiği gözlenmektedir. Bu anlamda eğitimde sağlanan artışlar gelir dağılımını eşitleme eğilimindedir. Ayrıca eğitimin gelir düzeltici yönde etkide bulunduğu yapılan çalışmalarla kanıtlanmıştır. Yapılan çalışmalara göre 1 yıl daha fazla eğitim alınanın gelir dağılımı eşitsizliğini %10 civarında düşürdüğü sonucuna ulaşılmıştır. Yine yapılan çalışmalar göstermiştir ki eğitim seviyesinin yüksekliğinin gelir dağılımı eşitsizliğini azaltacağı vurgulanmıştır. Gelir dağılımını azaltıcı etkide bulunması için de eğitimin gruplar arasında adil dağıtılması gereklidir. Bu sayede eğitim gelir eşitsizliğini minimuma indirecektir (Akça & Ela, 2012: 253).

Tablo 2: Eğitim Durumuna Göre Aylık Ortalama Brüt Ücret ve Yıllık Ortalama Brüt Kazanç

Eğitim Durumu	Aylık Ortalama Brüt Ücret			Yıllık Ortalama Brüt Kazanç		
	Monthly average gross wage (1)			Annual average gross earnings (2)		
Educational attainment	(TL)			(TL)		
Yıl-Year	2006	2010	2014	2006	2010	2014
Toplam – Total	1 103	1 512	2 207	14 252	19 694	27 830
İlkokul ve altı Primary school and below	764	1 032	1 526	9 676	13 099	18 602
İlköğretim ve Ortaokul Primary education and secondary school	760	1 026	1 514	9 640	13 043	18 476
Lise High school	922	1 280	1 707	11 802	16 414	21 222
Meslek Lisesi Vocational high school	1 233	1 593	2 263	16 334	21 280	28 143
Yüksekokul ve üstü Higher education	2 088	2 663	3 952	27 310	35 383	51 405

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü İstatistikleri.

Yukarıdaki tablo 2006, 2010 ve 2014 yılları eğitim durumuna göre aylık ve yıllık brüt ücretleri göstermektedir. Buradan hareketle eğitim ve gelir ilişkisini somut bir şekilde açıklamaktadır. Türkiye’de kişi başına ortalama geliri açık ve net bir şekilde ortaya koymaktadır. Tablodan anlaşılacağı üzere; eğitim seviyesi arttıkça ortalama gelirin de arttığı gözlenmektedir. İlkokul seviyesinden sonra alınan eğitimin yoksulluğu azalttığını ve eğitim düzeyi yükseldikçe de yoksulluğun ortadan kalktığı söylenebilir. Bu anlamda eğitimle yoksulluk arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

Gelir dağılımının, ülkemizde olduğu gibi gelişmekte olan ülkelerde, gelişmiş ülkelere oranla daha adaletsiz dağılmasının en önemli sebebi tarım ekonomisinin varlığını sürdürmesi ve nüfusun büyük çoğunluğunun tarım kesiminde istihdam edilmesidir. 1980 sonrası dönemde tarım toplumundan sanayi toplumuna geçişteki süreçte yaşanan gelişmeler gelir dağılımındaki dengesizlikleri arttırmıştır. Bu anlamda nitelikli eğitim alınması yalnızca yüksek gelirli gruplar tarafından sağlanmaktadır. Bu anlamda kırsal kesimde eğitim seviyesinin düşüklüğü göz önüne alındığında sektörel gelir bölüşüm dengesizliği nedeniyle kırdan kente göç eden bireylerin ucuz emek olarak çalışması kaçınılmaz olmaktadır.

Eğitim alanında yaşanan eşitsizlikler gelir dağılımındaki eşitsizlikleri daha da arttırmaktadır. Bu anlamda toplumun eğitim düzeyi arttıkça gelir dağılımındaki eşitsizliklerde o ölçüde azalma eğilimine girecektir. Eğitim kişisel geliri arttırmanın yanında gelir dağılımını olumlu yönde etkilemektedir. Eğitim düzeyi yüksek toplumların gelir dağılımı adaletinin sağlandığı yapılan çalışmalarla kanıtlanmıştır. Bilindiği gibi bütün ülkelerde bir sosyal sınıftan diğerine geçişte kilit öneme sahip unsurların başında eğitim gelmektedir. Gelişmiş ülkelerde eğitim hizmetlerinin aynı kalitede alınmasına özen gösterilmekte bu sayede fırsat eşitliği sağlanarak gelir dağılımının önemli ölçüde iyileştirilmesi sağlanmaktadır. Bir ülkenin gelişmişlik seviyesinin belirlenmesinde kullanılan ölçütlerden biri o ülkenin sahip olduğu insan kaynaklarının niteliğidir. Buradan hareketle gelir dağılımı eşitliği sağlanmasında tek faktör eğitim olmamakla beraber birçok faktör etkili olmaktadır. Bunlar; insanların yeteneklerinin farklı olması, çalışma saatleri, eğitim düzeyleri, eğitime bağlı olarak ücret düzeylerindeki farklılıklar, tecrübe, servet aktarımları, rekabet koşulları ve bölgeler arası gelişmişlik farkları olarak sıralanabilir. Bütün bu faktörler insanların ulusal gelirden alacağı payı ve gelir dağılımını etkileyecektir. Eğitim seviyesi artan çalışan bireylerin gelirleri de artmaktadır. Bu da gelir dağılımını düzeltici etkide bulunacaktır. Eğitim seviyesi yükseldikçe gelirin daha adaletli dağılımı sağlanmış olacaktır (Altınışık & Peker, 2008: 116).

6. EĞİTİMİN EKONOMİK BÜYÜME Ve KALKINMADAKİ ROLÜ

Toplumsal yaşamda toplumların refah düzeyinin artması ve sürekliliğinin sağlanması iktisat politikasının temel hedeflerinden biridir. Bu temel hedefleri gerçekleştirmenin yolu da ekonomik büyümeden geçmektedir. Buradan hareketle, ekonomik büyüme ekonominin temel büyüklüklerinde kişi başına sürekli gelir artışı sağlayacak sayı ve hacim değişikliklerini ifade etmektedir. Ekonomik büyümenin gerçekleştirilmesi, büyük ölçüde bir ülkenin sahip olduğu fiziki ve beşeri sermaye stokunun rasyonel kullanılması yanında bunlara yapılacak ilavelerin varlığına bağlıdır. Bu anlamda ekonomik büyümenin sağlanmasında birçok faktör etkili olmaktadır. Bu faktörlerin başında insan faktörü gelmektedir. Ekonomik faaliyetlerin gerçekleşmesi için insana duyulan ihtiyaç arttıkça eğitim ve ekonomik büyüme ilişkisinin sorgulanması gerekmektedir. Eğitimin ekonomik temellere konu olması içsel büyüme teorisi çerçevesinde gerçekleşmektedir. Bu teori, eğitimin işgücü verimliliğini arttırarak kişisel gelir ve ulusal geliri arttırmada temel rol oynamaktadır (Afşar, 2009: 87).

Ekonomik büyümenin temel belirleyicileri literatürde en çok tartışılan konulardan biri olmaktadır. Bu nedenle ekonomik büyüme ve eğitimi konu alan birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda uzun dönem ekonomik büyümeyi açıklamada beşeri sermayenin önemine vurgu yapılmıştır. Lucas'a göre sürdürülebilir büyüme beşeri sermayenin bir sonucu iken eğitim ise beşeri sermaye birikimini

belirleyen temel unsurdur. Lucas eğitimi eğitime ayrılan süre ile sayısallaştırmıştır. Romer ise büyümenin yenilikler yaratan beşeri sermaye varlığına bağlı olduğunu savunmaktadır. Yeniliklerin teknolojik ilerleme ve ekonomik büyüme getireceğini öne sürmektedir. Eğitimin ise emek verimliliğini arttırarak teknolojiyi yakalama hızı ve araştırma verimliliklerinde taşıma etkisi olduğunu ileri sürmektedir (Özsoy, 2009: 72).

Eğitimin ekonomik büyümenin sağlanmasında temel belirleyicilerden biri olduğu kabul görmektedir. Eğitim düzeyi ile teknolojik ilerleme arasındaki pozitif ilişki beşeri sermaye üzerinden kişi başı çıktıyı etkilemenin yanında çıktı artışı üzerinde kalıcı etkiler yaratmaktadır. Bunda da işgücü verimliliğinin artması yanında toplumun yeniliklerden yararlanma kapasitesinin artması yatmaktadır. Dolayısıyla eğitim ekonominin değişen şartlarına uygun işgücü arzını sağlaması yanında teknolojik yeniliklerin üretim sürecine aktarılmasını kolaylaştırarak ekonomik performansın yükselmesini sağlamaktadır. Bunlara ek olarak işgücü verimliliğinin artması da büyüme ve kalkınmanın hızlanmasına rekabet gücünün yükselmesine ve uzun dönemde istihdamın genişlemesine katkı etmektedir (Çalışkan & Karabacak & Meçik, 2013: 33).

Bilgi çağına erişmiş küresel bir ekonomide büyüme ve istihdam gibi sorunlara getirilebilecek çözüm önerileri sürekli eğitimin varlığına bağlıdır. Buradan hareketle eğitim alanların yaşam kalitesinin artması yanında toplumun yaşam kalitesinin de artması eğitim sayesinde olmaktadır. Dolayısıyla refah artışı sağlamanın en etkili yollarından biri gençlerin iyi ve kaliteli eğitim almasından geçmektedir. Bu anlamda bir ülkenin kalkınmasının o ülke halkının kişisel ve toplumsal gelişmesine bağlı olduğu söylenebilir. Eğitim yoluyla geliştirilen kişisel ve toplumsal değer yargıları ekonomik kalkınmayı hızlandırması yönünden son derece önem arz etmektedir. Bu anlamda kalkınma yalnızca maddi ihtiyaçlarla ilgili olmayıp insanların toplumsal şartlarını geliştirmesiyle de ilgili olmaktadır. Bir ürünün kalitesinin yükseltilmesi, verimliliğinin artırılması, eğitimin geliştirilerek ekonomik ve sosyal gelişmeye katkıda bulunacağı son derece önemli hale gelmektedir (Altınışık & Peker, 2012: 4).

Kalkınma bireylerin refah düzeylerini arttırmak amacıyla belli ekonomi politikaları kullanılarak siyasi iktidarların toplumun yapısını değiştirmesi olarak ifade edilebilir. Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri milli gelir yanında eğitim, sosyal, kültürel ve politik olarak ölçülmektedir. Bu anlamda nasıl ki ekonomik gelişme kişi başına mal ve hizmet miktarıyla ölçülüyorsa kişi başına düşen eğitim sağlık harcamaları da gelişmişliğin göstergesi olarak ölçülebilir. Dolayısıyla okur yazar oranı okullaşma oranı ve ortalama yaşam süresi gibi göstergeler gelişmişliğin en önemli göstergeleri arasında sayılmaktadır. Bu anlamda kalkınmanın merkezini insan şekillendirmektedir. İnsanın düşünce, yetenek ve eğitim düzeyi üretim sürecinin girdisi olarak ekonomiye ciddi katkıda bulunmaktadır (Hoşgörür & Gezgin, 2005: 5).

Gelişmekte olan ülkelerden biri olan Türkiye’de cumhuriyetin kurulduğundan beri ekonomik kalkınma alanında büyük çaba sarf edilmiştir. İlk olarak özel sektöre dayalı liberal politikalara yer verilmiş 1929 buhranı sonrasında ise devlet eliyle kalkınma politikalarına ağırlık verilmiştir. Bu dönemde birinci ve ikinci sanayi kalkınma planları uygulanmaya başlanmış ve özel sektör ağırlıklı uygulamalara yeniden dönülmüştür. 1980 itibarıyla tamamen dışa dönük özel sektörü öne çıkaran devleti küçülten liberal politikalar ağırlık kazanmaya başlamıştır. Bütün bu çabalara rağmen Türkiye bir türlü istediği kalkınmayı yakalayamamıştır. Bu nedenle birçok ülkenin gerisinde kalmayı başarmıştır.

Türkiye’nin ekonomik büyümeyi çekememesindeki en büyük eksikliğini eğitim oluşturmaktadır. Büyüme ve kalkınma sağlanabilmesi için eğitim ve beşeri

sermayenin çok önemli rol oynadığı gözlenmektedir. Kol gücünden ileri teknolojiyle çalışan makineleşmeye geçmek daha büyük becerilere sahip bir işgücünün varlığını ortaya koymaktadır. Gelişmiş ülkeler bir yana kişi başına gelirin kendisine yakın olduğu ülkelerle karşılaştırıldığında Türkiye’de eğitimin çok yetersiz olduğunu gelişen ülkelerin oldukça gerisinde kaldığını söylemek mümkündür. Bu anlamda gelişmiş ülkeleri yakalayabilmek ileri teknolojiyi üretebilecek ve kullanabilecek insan gücüne ağırlık verilmesinden geçmektedir. Yine Üretim fonksiyonunda sıçrama yaptıran teknolojik gelişmeler ve bunun arkasında yatan beşeri sermaye faktörü ön plana çıktıkça gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasındaki farkın azaltılması gündeme gelecektir. Son olarak sürdürülebilir bir büyüme ve kalkınma gerçekleştirmek eğitime daha fazla yatırım yapmak ve bu sürekliliği sağlamaktan geçmektedir (Keskin, 2011: 134).

Sonuç

Günümüz dünyasında toplumlar ve kurumlar hızla değişen ve gelişen bir dünyada yaşamlarını sürdürmektedirler. Bu anlamda dünya teknolojilerinde yaşanan hızlı değişim ve dönüşüm süreci toplumları ve kurumları artan rekabet ortamıyla başa bırakmaktadır. Bu rekabet ortamının esas kaynağını eğitim şekillendirmektedir. Dolayısıyla ülkelerin en fazla önem vermesi gereken alanların başında eğitim gelmektedir. Eğitim toplumsal bir olgudur. İnsanın toplumda birey olarak kendini ifade etmeye başlamasıyla ortaya çıkmaktadır. Amacı bireylerin davranışlarını değiştirmek ve ona yeni anlamlar yüklemektir. Temelde Kişilerin yetenek ve becerilerini geliştiren onların her anlamda sosyalleşmelerini sağlayan bir süreci ifade etmektedir. Kısacası insanın niteliklerini arttırmaya yönelik yatırımı kastetmektedir.

Bu bağlamda eğitim, nitelikli beşeri sermayenin oluşması, ekonomik büyüme ve kalkınmanın sağlanması, gelir dağılımının belirlenmesi, hayat standartlarının yükseltilmesinde ve sosyal eşitsizliklerin azaltılmasında ve daha birçok konuda etkisi olan en önemli faktörlerden biridir. İktisadi büyüme ve kalkınmanın sağlanması için gerekli ve nitelikli insan gücünü yetiştirmek fertleri üretici konumuna getirmenin sağlanmasında eğitimin önemi daha net anlaşılmaktadır. Bu sayede yetiştireceği bireyleri belirlerken ekonominin talep ve isteklerini göz önünde bulundurmaktadır. Bu nedenle eğitim ekonominin gereksinimlerini karşılayacak nitelik ve nicelikte insan gücünün yetişmesine yardımcı olmaktadır. Ekonominin ihtiyaçları doğrultusunda yetiştirdiği insan gücü oranında ekonomik kalkınmaya destek olacaktır.

Günümüzde eğitim iktisadi kalkınmanın lokomotif gücünü oluşturmaktadır. Kalkınmanın sağlanması için gerekli olan fiziki sermaye yanında beşeri sermayeye yapılan yatırımlara da ihtiyaç duyulmaktadır. Bu anlamda insana yapılan yatırımların sosyal ve yapısal değişmeyi hızlandırıcı ve üretimi arttırıcı etkileri mevcuttur. Bu nedenle eğitim seviyesinin yükseltilmesi sayesinde ülkemizdeki fakirlik kısır döngüsünün kırılması kaçınılmaz olmaktadır. Ülkemizde gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerin arasındaki uçurumun oluşması eğitim sayesinde olmaktadır. Bu amaçla eğitim toplumsal barış ve düzeni sağlamak yanında uygarlığın gelişmesi ve iktisadi kalkınmanın sağlanmasında çok önemli itici gücü oluşturmaktadır. Nasıl ki büyüme olmadan kalkınma gerçekleşmiyorsa eğitim olmadan da kalkınma gerçekleşmeyecektir.

Eğitimin en önemli faydası bireylerin gelir düzeylerini arttırmasıdır. Eğitim bireylerin yaşam boyu gelirini belirlemekle kalmayıp aynı zamanda yaşam standartlarını da etkilemektedir. Emeğin beceri ve verimlilik kapasitesindeki artış sayesinde ulusal gelirin doğrudan artmasına katkı sağlayacaktır. Gelirin adil paylaşılmasını sağlamanın yolu da eğitim olanaklarının arttırılmasıyla mümkün hale

gelmektedir. Bu nedenle ülkeler her bireyin eğitim olanaklarından faydalanması için çaba göstermektedirler. Bu nedenle eğitim harcamalarına ve bunların adil dağılımına özen göstermektedirler. Türkiye ekonomisinin sağlıklı büyümesi ve gelişmesi eğitim harcamalarının artırılmasıyla mümkün olmaktadır.

Hızla gelişen teknoloji ve uluslararası rekabetin arttığı günümüz küresel dünyada gelişmekte olan ülkelerle gelişmiş ülkeler arasındaki farkın kapatılması nitelikli insan gücünün varlığıyla mümkündür. Genç nüfusun sermaye olarak değerlendirildiği ülkemizde eğitime yapılacak yatırımlar ekonomik büyümenin gerektirdiği nitelikli işgücü ihtiyacının karşılanmasını sağlayacak ve ülkeler arasındaki rekabetin artmasını hızlandırarak ülke kalkınmamızı olumlu yönde etkileyecektir. Bir ülkenin gelişmişliğini o ülkenin kaliteli ve sürekli eğitim alması ve eğitimin sağladığı ekonomik büyümeyi başarması belirlemektedir. Bu bakımdan eğitime yapılan yatırımlar kaçınılmaz olmaktadır. Son yıllarda Gelişmekte olan bir ülke olan Türkiye'nin dünyanın en büyük ekonomileri arasına girmesi OECD ülkeleriyle kıyas yapılmasını gündeme getirmiştir.

Türkiye'nin eğitimle ekonomik kalkınmasının sağlanmasında OECD verilerinden yararlanmak anlamlı sonuçlar ortaya koymaktadır. OECD ülkeleri arasında Türkiye eğitim finansmanına en az kaynak ayıran bir ülke konumundadır. Yine Türkiye'de eğitim alanında yapılan harcamalarının GSYH içindeki payının OECD ülke ortalamasının yarısını oluşturduğu görülmektedir. Eğitim harcamalarının kamu bütçesi içerisindeki payı da düşük seviyelerdedir. Bu açıdan bakıldığında kamusal harcamaların GSYH oranı yanında öğrenci başına yapılan kamusal harcamalar açısından Türkiye OECD ülkeleri arasında büyük farklılıklar olduğu açıktır. Bir diğer farklılık ise okullaşma oranlarında ortaya çıkmaktadır. Bu oranların ilköğretim düzeyinde azalmakta iken ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde artmakta olduğu söylenmektedir.

Ülkelerin gelişmesi ve kalkınmasında nitelikli insan gücüne yatırım yapmasının önemi göz önüne alındığında Türkiye'nin en az OECD ülke ortalaması kadar öğrenci başına harcama yapması gerekmektedir. Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanarak gelir dağılımının adil bir şekilde paylaşılması sağlanmalıdır. Yine ekonomik açıdan büyümek ve refah seviyesinin yükselmesini sağlamak açısından teknolojide yaşadığı sorunların halledilmesi gereklidir. Eğitimin büyüme ve kalkınma amacına hizmet edebilmesi için insani gelişmeye yönelik bir perspektifin kurulması ve eğitimin buna göre tasarlanması sağlanmalıdır. Eğitim yatırımlarının tek başına artırılması yeterli olmamakla birlikte eğitime yapılan yatırımların doğru yerlere kanalize edilmesi ve sürekliliğinin sağlanması gereklidir.

Gelecek yüzyıllar itibariyle eğitimin kademeli olarak artırılması ve eğitim ekonomisine daha fazla ağırlık verilmesi hedeflenmektedir. Bir ülkenin gelişmişlik seviyesi ne kadar ileri ise eğitim hizmetlerine ayırdığı payında aynı paralellikte arttığı bilinmektedir. Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülkede eğitim hizmetlerine önem verildiğini söylemek yanlış olacaktır. Bu amaçla, yüksek kamu açıkları, kamu gelirlerinin yetersizliği ve ülkeyi yönetenlerin eğitime verdikleri önem derecesi gibi faktörler Türkiye'de eğitime daha az kaynak ayrılmasının ardında yatan sebepler olarak gösterilmektedir. Eğitim sistemi işleyişindeki engeller minimum düzeye indirilirse eğitime daha fazla kaynak ayrılıp bunun sürekliliği sağlanırsa Türkiye'nin çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşması kaçınılmaz olacaktır.

Kaynakça

- AFŞAR, Muharrem (2009). “Türkiye’de Eğitim Yatırımları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi” Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt.9 Sayı.1 s.87 2009.
- AKÇA, Haşim & ELA, Mehmet (2012). “Eğitim ve Gelir Dağılımı İlişkisi: Türkiye Değerlendirmesi” Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt.21 Sayı.3 s.252 2012.
- AKÇA, Haşim (2012). “Yüksek Öğretim Finansmanı Ve Türkiye İçin Yüksek Öğrenim Finansman Modeli Önerisi Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F Yönetim ve Ekonomi Cilt.19 Sayı.1 Manisa 2012.
- AKÇACI, Taner (2013). “Eğitim Harcamalarının İktisadi Büyüme Etkisi” Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi cilt.4 sayı.5 ISSN:1309-4289 s.69 2013.
- ALTINIŞIK, İsa & PEKER, Sencer Hasan (2008). “Eğitim ve Gelir Dağılım Eşitsizliği” KMU İ.İ.B.F Dergisi Cilt.10 Sayı.15 s.116 Aralık 2008.
- ALTINIŞIK, İsa & PEKER, Sencer Hasan (2012). “Eğitimin Ekonomik Kalkınmaya Etkisi” Sosyo-teknik Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi Yıl:2 Sayı:4 s.3 Aralık 2012.
- ARABACI, İ. Bakır (2011). “Türkiye’de ve OECD Ülkelerinde Eğitim Harcamaları” Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi Cilt.10 Sayı.35 s.111 2011.
- ÇALIŞKAN, Şadan & KARABACAK, Mustafa & MEÇİK, Oytun (2013). “Türkiye’de Eğitim-Ekonomik Büyüme İlişkisi:1923-2011 (Kantitatif Bir Yaklaşım)” Yönetim Bilimleri Dergisi Cilt.11 Sayı.21 s.33 2013.
- ERİÇOK Recep Emre & YILANCI, Veli (2013). “Eğitim Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Sınır Testi Yaklaşımı” Bilgi Ekonomisi ve Yönetim Dergisi Cilt.VIII Sayı.I s.89 2013.
- ESER, Kadir & GÖKMEN EKİZ, Çisel (2009). “Beşeri Sermayenin Ekonomik Gelişme Üzerindeki Etkileri: Dünya Deneyimi Ve Türkiye Üzerine Gözlemler” Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi Cilt.1 Sayı.2 s.42 ISSN:1309-8012. 2009.
- EUROSTAT, <http://ec.europa.eu/eurostat> 2016.
- GÜNGÖR, Gonca & GÖKSU, Alper (2013). “Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Ülkelerarası Bir Karşılaştırma” Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F Yönetim ve Ekonomi Cilt.20 Sayı.1 Manisa 2013.
- HOŞGÖRÜR, Vural & GEZGİN Gamze (2005). “Ekonomik ve Sosyal Kalkınmada Eğitim” Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt.2 Sayı.1 s.5 Haziran 2005.
- KESKİN, Abdullah (2011). “Ekonomik Kalkınmada Beşeri Sermayenin Rolü ve Türkiye” Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 25, Sayı: 3-4, s.134 2011.
- KIZILOLUK, Hakkı (2007). “Ekonominin Eğitimin Amaçları ve İçeriği Üzerindeki Etkileri” C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 8, Sayı 1, s.24 2007.
- ÖZSOY, Ceyda (2009). “Türkiye’de Eğitim Ve İktisadi Büyüme Arasındaki İlişkinin Var Modeli İle Analizi” The Journal of Knowledge Economy & Knowledge Management 2009, Volume IV Spring s.73 2009.
- ÖZTÜK, Nazım (2005). “İktisadi Kalkınmada Eğitimin Rolü” Sosyo Ekonomi Ocak Haziran 2005-1 s.31.
- PALAZ, Serap & ŞENERGİN, Özgür & ÖKSÜZLER, Oktay (2013). “Eğitim Düzeyi Farklılıklarının Gelir Dağılımına Etkisi: Türkiye Örneği” Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (8:2) s.121 2013.

ŞİMSEK, Yücel (2001). “Eğitimin Dışsallıklarının Dikkat Çeken Olguları”
Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri
Enstitüsü sayı:26 s.240 bahar 2001.

TAŞ, Umut & YENİLMEZ, Füsun (2008). “Türkiye’de Eğitimin Kalkınma
üzerindeki Rolü ve Eğitim Yatırımlarının Geri Dönüş Oranı Eskişehir Osmangazi
Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9(1) s.168 Haziran 2008.

TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU (TÜİK). “İşgücü İstatistikleri Veri
Tabanı”, <http://www.tuik.gov.tr/>. 2016.